

Naistoimittajat ry:n Wikipedia-koulutusilta

19.9.2023

Kimmo Virtanen - Zache@Wikipedia



# Kuka olen?

Minä: Kimmo Virtanen

Wikipediassa: Zache

- Olen muokannut Wikipediaa vuodesta 2005
- Suomenkielisen Wikipedian ylläpitäjänä 2010
- Wikimedia Suomen hallituksessa ja sen jälkeen työntekijänä 2014

Wikimedia Suomi on suomenkielisen Wikipedian muokkaajien 2009 perustama yhdistys joka on perustettu tukemaan vapaaehtoisten toimintaa ja kertomaan Wikimedia-liikkeestä.

# Wikimedia-liikkeen tavoite

Jokaisella ihmisellä maailmassa on pääsy kaikkeen ihmiskunnan tietoon.

Pääperiaatteet:

- **Vapaa sisältö:** Kaikki voivat käyttää, muokata ja levittää Wikimedian projekteissa olevaa tietoa. Liike tukee avoimen lähdekoodin ja avoimen sisällön filosofiaa.
- **Yhteisöön luottaminen:** vapaaehtoiset muokkaavat ja ylläpitävät Wikimedia-projekteja yhteisöllisesti. Kaikki käyttäjät voivat osallistua sisällön luomiseen ja parantamiseen.
- **Yleismaailmallisuus:** Tietoa pyritään tarjoamaan kaikille maailman ihmisille. Kielten monimuotoisuus ja globaali kattavuus ovat tärkeitä tavoitteita.

# Wikimedia Foundation

Wikipedia on perustettu 2001 ja sitä pyörittämään perustettiin Wikimedia Foundation -säätiö vuonna 2003. Nykyinen toiminnanjohtaja on [Maryana Iskander](#).

Tehtäviä:

- Tekninen ylläpito
- Varojen keruu ja taloudellinen hallinto
- Yhteistyö isojen organisaatioiden kanssa
- Lakitiimi
- Trust & safety

Wikimedia Foundationissa ylintä päätäntävaltaa käyttää hallitus, joka muodostuu yhteisön, jäsenyhdistysten ja säätiön suoraan valitsemista jäsenistä. Strategia ja käytännöt valmistellaan yhdessä yhteisön kanssa keskustellen. ([Thirdparty \(web\) resources policy](#))

# Wikipedia-yhteisö

Jokaisella isommalla Wikimedian wikillä on oma yhteisönsä jolla on päätösvalta omiin asioihinsa kansainvälisellä tasolla yhdessä päätettyjen rajojen sisällä. Päätökset tehdään pääosin keskusteluilla.

Pääosin vapaaehtoisista koostuvia ryhmiä:

- Ylläpitäjät (administrators) ja globaalit ylläpitäjät (stewards)
- Kielikomitea
- Avustuskomiteat
- Välityslautakunnat
- Seulojat jotka käyvät läpi muutoksia

# Wikipedian käyttäjäyhdistykset

- Eri kielisten Wikipedioiden käyttäjäyhdistykset
  - maantieteelliset yhdistykset (Wikimedia Suomi, Wikimedia Eesti, Wikimedia Sverige ...)
    - Wikimedia CEE
    - Wikimedia EU
    - Wikimedia Northern Europe
- Temaattiset järjestöt
  - AvoinGLAM (suomalainen avoimeen kulttuuriin yhteisö / OKFI )
  - Wikiproject medicine (kirjoittaa vertaisarvioitua terveystietoa ja kääntää sitä)
  - Art+Feminism (pitkäaikainen

# Suomenkielisen Wikipedian päätöksenteko

<https://fi.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:Ajankohtaista>

Käytäntökeskustelut käydään käytännöille varatulla keskustelusivulla

Artikkelien poistaminen (esim. merkittävyys)

- päätetään artikkelin keskustelusivulla argumenttien perusteella
- jos ei ole yhteisymmärrystä poistosta, niin äänestetään

Kiistatilanteet ratkaistaan

- Ylläpitäjien ilmoitustaululla
- Kommenttipyyntöissä
- Välityslautakunnassa
  - yhteisön vuosittain valitsema luotettujen käyttäjien joukko





# Tiedon vapaus

Wikipedian lähtökohta vapaudelle on, että tiedon käyttäjällä on oikeus käyttää, muokata ja levittää sitä kysymättä lupaa keneltäkään.

## **Vapaus toteutuu sillä, että aineisto on lisensoitu vapaalla lisenssillä**

- Wikimedia Foundation käyttää Creative Commons -lisenssejä
- Vapaat lisenssit perustuvat vahvaan tekijänoikeuteen
  - = teoksen tekijä on antanut luvaa käyttää teosta
- Lisensointi on peruuttamaton.
  - Jos joku on ladannut teoksen niin se pysyy lataamishetken lisenssillä vaikka tekijä muuttaisi mieltään

# Creative Commons BY-SA 4.0 (Nimeä-JaaSamoin)

Voit vapaasti:

**Jakaa** — kopioida aineistoa ja levittää sitä edelleen missä tahansa välineessä ja muodossa

**Muunnella** — remiksata ja muokata aineistoa sekä luoda sen pohjalta uusia aineistoja missä tahansa tarkoituksessa, myös kaupallisesti.

Seuraavilla ehdoilla:

**Nimeä** — Sinun on [mainittava lähde asianmukaisesti](#), tarjottava linkki lisenssiin sekä [merkittävä, mikäli olet tehnyt muutoksia](#). Voit tehdä yllä olevan millä tahansa kohtuullisella tavalla, mutta et siten, että annat ymmärtää lisenssinantajan suosittelevan sinua tai teoksen käyttöäsi.

**JaaSamoin** — Jos remiksaat tai muokkaat aineistoa taikka luot sen pohjalta uusia aineistoja, sinun on jaettava muutoksiasi [samalla lisenssillä](#) kuin alkuperäistä aineistoa.

Ei muita rajoituksia — Et voi asettaa sellaisia oikeudellisia ehtoja tai [teknisiä estoja](#), jotka estävät oikeudellisesti muita tekemästä mitään sellaista, minkä lisenssi sallii.

# Creative Commons Nimeä 4.0 (CC BY 4.0)

Voit vapaasti:

**Jakaa** — kopioida aineistoa ja levittää sitä edelleen missä tahansa välineessä ja muodossa

**Muunnella** — remiksata ja muokata aineistoa sekä luoda sen pohjalta uusia aineistoja missä tahansa tarkoituksessa, myös kaupallisesti.

Seuraavilla ehdoilla:

**Nimeä** — Sinun on [mainittava lähde asianmukaisesti](#), tarjottava linkki lisenssiin sekä [merkittävä, mikäli olet tehnyt muutoksia](#). Voit tehdä yllä olevan millä tahansa kohtuullisella tavalla, mutta et siten, että annat ymmärtää lisenssinantajan suosittelleen sinua tai teoksen käyttöäsi.

Ei muita rajoituksia — Et voi asettaa sellaisia oikeudellisia ehtoja tai [teknisiä estoja](#), jotka estävät oikeudellisesti muita tekemästä mitään sellaista, minkä lisenssi sallii.

# CC0 1.0 Yleismaailmallinen Public Domain -lausuma

## **Ei tekijänoikeutta**

Henkilö, joka on yhdistänyt CC0:n teokseen tai viitannut siihen teoksessa, on luovuttanut teoksen vapaaseen yleiseen käyttöön (public domain) luopumalla maailmanlaajuisesti ja soveltuvan lainsäädännön sallimassa enimmäislaajuudessa kaikista tekijänoikeuslainsäädännön alaisista oikeuksistaan teokseen, lähioikeudet ja kaikki tekijänoikeuteen liittyvät oikeudet mukaan lukien.

Teosta voi lupaa pyytämättä kopioida, muokata, levittää ja esittää, mukaan lukien kaupallisessa tarkoituksessa.

# Creative Commons -lisenssien rajoituksia

Pääosin Wikimedia-liikkeen parissa omia teoksiaan julkaisevat henkilöt ovat maallikkoja eivätkä he tiedä tekijänoikeuksista kovinkaan paljoa.

- Jos käyttää kaupallisissa töissä esimerkiksi Wikimedia Commonsista ladattuja kuvia, niin tekijänoikeudet kannattaa varmistaa erikseen.

Kuvilla ja muilla teoksilla voi olla myös muita kuin tekijänoikeuksiin perustuvia rajoituksia.

- Esimerkiksi elävien henkilöiden kuvia ei saa käyttää mainoksissa ilman heidän lupaansa.

# Artikkelien luominen ja päivittäminen

## Miten aloittaa uuden sivun?

- Hae hakukentässä sivua jolloin se tarjoaa hakutuloksen ensimmäisellä rivillä linkin
  - “Luo sivu ”Haettu asiat” tähän wikiin”.

## Miten päivittää olemassa olevia artikkeleita?

- kirjaudu sisälle ja klikkaa sivun yläreunassa muokkaa linkkiä

## Mitä pitää huomioon?

- Wikipediassa ei ole yksityistä tilaa vaan kaikki tekstit näkyvät kaikille
- Kun tallentaa sivun niin muutokset julkaistaan heti
- Wikipedia arvottaa tiedon tarkistettavuuden paikkansapitävyyden edelle.
  - (ts. virheellinen tieto poistetaan jos sitä ei pystytä lähteistetyesti korjaamaan)

# Lähteiden ja viitteiden merkitys

- Wikipedia perustuu tarkistettavuudelle, niin viitteet mahdollistaa käytännössä tiedon tarkistamisen
- Viitteiden lisäämisen käytännöt
  - [Tarkistettavuus](#), [Ei uutta tutkimusta](#), [Merkitse lähteet](#)
  - Lähteiksi kelpaa käytännössä kaikki ns. toimitettu aineisto
  - itsejulkaistut lähteet eivät kelpaa lähteiksi kuin asialle itselleen
- Miten lisätään lähteitä?
  - <https://www.youtube.com/watch?v=OV7ldRM9klc>

# Kuvien lisääminen

Kuvat tallennetaan ennen käyttöä Wikimedia Commonsiin

Kuvien pitää olla vapaasti lisensoitavissa

Mikäli kuva ei ole itse otettu se vaatii VTRS-luvan

- kirjallinen käyttöoikeuslupa
- [https://commons.wikimedia.org/wiki/Commons:Wikimedia\\_VRT\\_release\\_generator](https://commons.wikimedia.org/wiki/Commons:Wikimedia_VRT_release_generator)

Kuva lisätään visuaalisen muokkaimen “Lisää” -valikosta

- Valitse “Lisää kuva tai media”
- <https://www.youtube.com/watch?v=NzJYnHI5nu8>